

Hronologija evropskih bezbednosnih integracija

1947.

Januar

... Velika Britanija i Sjedinjene Države spojile su upravu svojih zona okupacije u Nemačkoj. Francuska je u početku bila za sklapanje sporazuma sa SSSR o zajedničkoj reformi uprave Nemačkom – Saveta četvorke. Tokom leta iste godine, međutim, Francuska je svoju zonu priključila zajedničkoj upravi, stvarajući time osnovu za postojanje buduće Savezne Republike Nemačke.

Mart

12. U svom govoru pred Kongresom, američki predsednik Hari Truman objavio je da SAD, kao predvodnik „slobodnih država“, moraju da podrže demokratiju u svetu i da se bore protiv komunizma. Ovaj pristup u američkoj spoljnoj politici naziva se Trumanova doktrina i predstavlja politiku koja treba da zaustavi širenje komunističkog uticaja. Takođe, SAD su, u skladu sa ovom doktrinom, odlučile da Turskoj i Grčkoj pruže vojnu i ekonomsku pomoć kako ne bi pale pod sovjetski uticaj.

Novembar

12. Američki državni sekretar Džordž Maršal objavio je Plan evropske obnove, danas poznatiji kao Maršalov plan. Planom je predviđeno izdvajanje 13 milijardi dolara finansijske pomoći, kao i pružanje pomoći u hrani radi rekonstruisanja Evrope, borbe protiv komunizma nakon završetka Drugog svetskog rata i unapređenja trgovine sa SAD. Maršalov plan nudio je istu vrstu pomoći i Sovjetskom Savezu i njegovim saveznicima, ali samo ukoliko sprovedu političke reforme. Međutim, države koje su bile u sovjetskoj sferi uticaja odbile su Maršalov plan pomoći. Do trenutka u kome je plan bio kompletiran, ekonomija svake države-korisnice, osim Nemačke, porasla je u odnosu na onu pre rata. Tokom narednih decenija, skoro sve države Zapadne Evrope uživale su u svome rastu i poboljšanju životnih uslova. Maršalovim planom ustanovljena je i prva zajednička evropska organizacija – Organizacija za evropsku ekonomsku saradnju. Jedna od posledica ovog plana bila je i znatna amerikanizacija ekonomije i tehnike u Evropi, kao i načina upravljanja.

1948.

Mart

17. Francuska, Velika Britanija, Belgija, Holandija i Luksemburg sklopili su Briselski pakt u tajanju od pedeset godina. Briselski pakt predstavlja ugovor koji je trebalo da osigura kolektivnu odbranu država članica i da pospeši njihovu ekonomsku, socijalnu i kulturnu saradnju. Nakon osnivanja NATO saveza, Pakt je izgubio svoj značaj i prestao da bude centralno mesto za koordinaciju aktivnosti koje se odnose na bezbednosnu politiku. Nakon kraha Evropske odbrambene zajednice (EOZ), Briselski pakt je u oktobru 1954. godine proširen ulaskom

Savezne Republike Nemačke. Ujedno je bio preimenovan u Zapadno-evropsku uniju (ZEU).

20. Sovjeti su iz Saveta četvorke izašli u znak protesta zbog spajanja britanskih i američkih zona okupacije. Nisu se složili sa Britancima i Amerikancima oko stepena političke centralizacije Nemačke i vođenja ekonomskih poslova.

Maj

8–10. U organizaciji Evropske unije federalista, održan je Evropski kongres u Hagu kojim je predsedavao Winston Čerčil. Sem njega, na kongresu su učestvovali i drugi značajni evropski političari, kao što su Konrad Adenauer, Pol-Anri Spak, Altiero Spinali i dr. Kongres je pokrenut radi razvijanja ekonomske i političke zajednice, odnosno unije koja bi Evropi garantovala bezbednost u budućnosti. Mnogi delegati su se nadali da će Kongres dovesti do razvoja ustava i stvaranja federalne Evrope. Zahtevi Haškog kongresa naišli su na snažan odjek, a ujedno su inicirali i početak pregovora, koji su godinu dana kasnije doveli do osnivanja Saveta Evrope. Istovremeno, Kongres predstavlja i začetak Evropskog pokreta.

Jun

23–24. Počela je blokada Berlina, koja je trajala sve do 11. maja 1949. godine. Blokada Berlina bila je jedna od prvih velikih kriza u međunarodnim odnosima tokom Hladnog rata. Za vreme savezničke okupacije Nemačke, Sovjetski Savez je blokirao železnice i ulice zapadnih saveznika kojima su oni dolazili do onih sektora Berlina koje su kontrolisali. Krajnji cilj blokade bilo je sovjetsko preuzimanje kontrole nad celim Berlinom. Američki vrhovni komandant, general Lusijus Klej, započeo je akciju snabdevanja Zapadnog Berlina preko „vazdušnog mosta“, odnosno snabdevao je ovaj grad isporučujući hranu, robu i ogrev teretnim avionima. Blokada je okončana posle skoro 300 dana, ali je Berlin ostao podeljen do kraja Hladnog rata.

1949.

April

4. Dvanaest država potpisalo je Severnoatlantski ugovor u Vašingtonu, uspostavivši savez koji bi mogao da se suprotstavi pretnjama koje su dolazile iz komunističkog dela sveta, te spreči širenje komunizma na ostali deo Evrope. Države potpisnice obavezale su se na međusobnu odbranu u slučaju da dođe do vojne agresije na bilo koju od država članica (član 5 Severnoatlantskog ugovora). Tako je stvorena Organizacija severnoatlantskog ugovora (NATO). Ovaj savez osnovale su Belgija, Danska, Francuska, Velika Britanija, Island, Italija, Kanada, Luksemburg, Holandija, Norveška, Portugal i SAD.

maj

Maj

23. Od francuske, američke i britanske okupacione zone uspostavljena je Savezna Republika Nemačka (SRN), usvajanjem Osnovnog zakona, Ustava SRN. U oktobru iste godine Sovjeti su od svoje okupacione zone stvorili Demokratsku Republiku Nemačku. Nemačka teritorija ostala je ovako podeljena tokom sledećih 40 godina.

5. Kao rezultat Evropskog kongresa, održanog 1948. godine, osnovan je Savet Evrope. Savet je trebalo da „postigne veće jedinstvo svojih članova radi očuvanja i ostvarivanja ideala i načela koji su njihovo zajedničko nasleđe, kao i radi olakšavanja njihovog ekonomskog i socijalnog napretka“. Savet predstavlja strogo međuvladino telo, koje ima mandat da promoviše demokratiju, vladavinu prava, poštovanje ljudskih prava i koordinaciju socijalne i pravne prakse u Evropi.

Avgust **29.** Sovjetski Savez je testirao svoju prvu atomsku bombu. Ovim činom započeta je globalna trka u naoružanju između SAD i SSSR, i njihovih saveznika.

1950.

Maj **9.** Francuski ministar spoljnih poslova Robert Šuman predstavio je plan (tzv. Šumanov plan), čijom bi realizacijom bio započet tzv. „funkcionalistički proces ujedinjenja Evrope“, odnosno proces postepenog ujedinjenja Evrope. Ujedinjenje bi, pre svega, počivalo na ekonomskoj saradnji, a zatim bi se „prelilo“ na druge sektore. Šuman je predložio stvaranje nadnacionalne evropske zajednice koja bi kontrolisala proizvodnju i distribuciju ključnih sirovina za vođenje rata, odnosno proizvodnju i distribuciju uglja i čelika u Francuskoj, Nemačkoj i drugim državama članicama. Namera je bila da se izbijanje rata između dve zemlje učini „ne samo nezamislivim, već i materijalno nemogućim“. U Šumanovom planu predloženo je da zajednica bude pod upravom nadnacionalnog tela pod nazivom Visoka vlast. Pored upravljanja proizvodnjom i distribucijom, Visoka vlast je trebalo da koordinira modernizaciju industrija uglja i čelika. Na osnovu Šumanovog plana nastala je Evropska zajednica za uglj i čelik (EZUČ).

Oktobar **24.** Predsednik vlade Francuske Rene Pleven izložio je plan za stvaranje jedinstvene evropske armije, u koju bi bile uključene zemlje-članice EZUČ, zajedno sa SR Nemačkom, kao i „druge slobodne države Evrope“. Krovna organizacija, pod kojom bi bila formirana zajednička evropska armija, bila bi nova nadnacionalna evropska zajednica pod imenom Evropska odbrambena zajednica (EOZ). Ona bi funkcionisala po principu funkcionisanja institucija EZUČ, ali bi bila uvedena i institucija Evropskog ministra odbrane. Cilj je bio da se spreči stvaranje nove nemačke nacionalne vojne komande, te da se postojanjem zajedničkih evropskih institucija pod francusku kontrolu stavi naoružavanje Nemačke (koje je zahtevao Vašington).

Novembar **4.** Savet Evrope je usvojio Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, na osnovu koje je formiran Evropski sud za ljudska prava.

1951.

April **18.** Francuska, SR Nemačka, Italija, Belgija, Holandija i Luksemburg potpisale su Pariski ugovor, kojim su osnovale Evropsku zajednicu za uglj i čelik. Ugovorom je uspostavljeno zajedničko tržište za proizvode od uglja i čelika. Institucije

EZUČ – Zajednička skupština (prethodnik Evropskog parlamenta), Savet ministara, Visoka vlast (prethodnik Evropske komisije) i Sud pravde – postale su temelj budućih institucija Evropske zajednice, a posle 1992. godine i same Evropske unije.

1952.

Februar **18.** Grčka i Turska su postale članice NATO.

Maj **25.** Francuska, SR Nemačka, Italija, Belgija, Holandija i Luksemburg potpisale su ugovor o stvaranju Evropske odbrambene zajednice u Parizu. Evropska odbrambena zajednica trebalo je da omogući stvaranje nemačke vojske koja bi bila ograničena time što bi deo evropske armije bio stavljen pod zajedničku komandu.

Jul **24.** Na snagu je stupio Pariski ugovor, pa je Evropska zajednica za uglj i čelik otpočela svoj rad.

1954.

Avgust **30.** Francuska nacionalna Skupština skinula je sa dnevnog reda (nije ratifikovala) Ugovor o stvaranju Evropske odbrambene zajednice, te je njeno osnivanje propalo. Time je otvoreno pitanje načina na koji će biti sprovedeno ponovno naoružavanje SR Nemačke. Novi predlog bio je da se naoružavanje sprovede pristupanjem SR Nemačke Briselskom paktu i NATO savezu.

Oktobar **23.** Potpisan je Pariski sporazum kao protokol kojim se dopunjuje Briselski pakt, čime je stvorena Zapadnoevropska unija, koja je imala nove članice – SR Nemačku i Italiju. Ovim je najveći deo „okupacionih prava“ Francuske, SAD i Velike Britanije vraćen nemačkoj administraciji.

1955.

6. Savezna Republika Nemačka postala je članica NATO saveza.

Maj **14.** Sve komunističke evropske države, osim SFRJ, potpisale su u Varšavi ugovor kojim se osniva vojni savez pod nazivom Varšavski pakt. Države istočnog bloka (Albanija, Bugarska, DR Nemačka, Mađarska, Poljska, Rumunija, Sovjetski Savez, Čehoslovačka) osnovale su ovaj savez kao odgovor na stvaranje Severnoatlantskog pakta na Zapadu 1949. godine. Kao izgovor za stvaranje Varšavskog pakta poslužilo je ponovno naoružavanje Zapadne Nemačke i njen ulazak u NATO. Članice pakta su se obvezale na to da će jedna drugu pomagati ukoliko bilo koja od njih bude napadnuta. U ugovoru se takođe navodi da se odnosi među članicama temelje na međusobnom nemešanju u unutrašnje poslove, odnosno na poštovanju suvereniteta i nezavisnosti članica. Te su odredbe samo godinu dana kasnije bile prekršene tokom sovjetske invazije na Mađarsku radi gušenja tamošnje antikomunističke pobune 1956. godine. Albanija je prestala da učestvuje u radu Pakta 1961. godine zbog sovjetsko-kineskog sukoba, tokom kog je staljinistički režim Envera Hodže podržao Kinu.

Iz Pakta je formalno izašla 1968. godine, a Pakt je zvanično rasformiran 1991. godine.

1957.

Mart

25. Potpisani su Rimski sporazumi kojima je ozvaničeno stvaranje dve nove nadnacionalne zajednice – Evropske ekonomske zajednice (EEZ) i Evropske zajednice za atomsku energiju (EZAE). Zbog neuspeha projekata Evropske odbrambene zajednice i Evropske političke zajednice, vlade evropske „šestorice“ vratile su se „funkcionalističkom“ pristupu evropskim integracijama, odnosno povezivanju svojih država u oblastima koje su van „visoke politike“. Cilj formiranja dve nove zajednice bio je postepeno uspostavljanje zajedničkog evropskog tržišta i nove nadnacionalne kontrole upotrebe atomske energije. Svaka od zajednica dobila je institucije koje su formirane po ugledu na institucije Evropske zajednice za uglj i čelik: Parlament, Komisiju, Savet ministara i Sud pravde. Ove institucije su „Ugovorom o spajanju“ 1963. godine spojene u zajedničke, te se od tada sve tri zajednice neformalno nazivaju Evropska zajednica. Rimski ugovori važili su u prvobitnom obliku do 1986. godine kada je usvojen „prvi amandman“ na ove ugovore – Jedinostveni evropski akt.

1958.

Maj

1. Na snagu je stupio ugovor o Nordijskoj pasoškoj uniji, koji je građanima Danske, Švedske, Norveške, Finske i Islanda omogućio da putuju i stanuju u drugoj državi članici Unije bez posedovanja pasoša ili boravišne dozvole. Ovaj sporazum, zajedno sa Sarbrienskim sporazumom iz 1984. godine, prethodio je danas mnogo poznatijem Šengenskom sporazumu.

1959.

Januar

… Predsednik Francuske postaje Šarl de Gol. On započinje redefinisane pozicije Francuske u odnosu na njene evropske i transatlantske partnere. U sledećih deset godina on promovise Francusku koja je sposobna samostalno da deluje na međunarodnom planu i traži prevazilaženje hladnoratovskih podela zalaganjem za Evropu „od Atlantika do Urala“. Radi toga on posećuje Sovjetski Savez i kao pravnog sukcesora predratne Kine priznaje Narodnu Republiku Kinu, umesto nacionalističke vlade na Tajvanu. Za vreme njegovog mandata, Francuska započinje period zastoja u evrointegracijama, blokirajući prelazak na većinsko glasanje u Savetu ministara i sprečavajući prijem novih članica, pre svega Velike Britanije. Takođe, Šarl de Gol forsira povlačenje Francuske iz struktura NATO saveza, iako ona formalno ostaje članica.

mart

11. Francuska Mediteranska flota povukla se iz NATO komande.

1960.

Februar

13. Francuska postaje nuklearna sila, što je dokazala uspešnim izvođenjem nuklearnog testa u pustinji Sahara.

1961.

Februar **11.** Na inicijativu generala Šarla de Gola formirana je tzv. Fušeova komisija. To je radna grupa koja je, posle propasti projekata Evropske odbrambene zajednice i Evropske političke zajednice, trebalo da sastavi novi predlog za stvaranje političke unije Evrope.

Jul ... Na evropskom samitu u Bonu je, na osnovu rezultata rada Fušeove komisije, usvojena deklaracija po kojoj bi trebalo stvoriti novi politički okvir saradnje evropske šestorice. On bi vodio ka integraciji u sferi visoke politike. Jedan od ključnih elemenata deklaracije bila je odbrana Evrope. Tačnije, u središtu deklaracije je način na koji će pitanja zajedničke odbrambene politike evropske šestorke biti regulisana u odnosu sa transatlantskim partnerima.

Avgust **13.** Započeta je izgradnja Berlinskog zida. Berlinski zid predstavljao je dugačku barijeru koja je odvajala Zapadni Berlin od Istočnog Berlina (dela teritorije Nemačke Demokratske Republike). Istočnonemačke vlasti su ga nazivale Antifašistički zaštitni zid. Zid je postavljen kako bi se onemogućio prelazak iz jedne nemačke države u drugu nemačku državu. Sve do momenta kada je srušen, zid je u nekoliko navrata bio nadograđivan. Takođe, on je postao i simbol Hladnog rata.

1962.

April **17.** Na sastanku ministara inostranih poslova evropske šestorice nije prihvaćen Fušeov plan. General de Gol je ranije te godine samoinicijativno predložio izmene koje su bile suprotne prvobitno izloženim idejama (na prethodnim sastancima i u Bonskoj deklaraciji) o vezivanju nove političke unije za NATO i za tri postojeće evropske zajednice. Ovakav postupak naterao je evropske partnere da do daljnjeg odustanu od formiranja političke unije.

Oktobar **28.** Završena je „Kubanska kriza“, odnosno okončan je sukob između SAD i SSSR koji je izbio zbog toga što je Sovjetski Savez postavio raketna postrojenja u „američkom dvorištu“ – u Republici Kubi. Kriza je opasnost od izbijanja nuklearnog rata dovela do vrhunca. Ovaj događaj se obično smatra vrhuncem Hladnog rata i početkom postepenog otopljanja odnosa.

1966.

Mart **7.** Najavljeno je povlačenje Francuske iz združene komande NATO. Francuska formalno ostaje član Alijanse, koji učestvuje u eventualnoj odbrani Evrope od sovjetskog napada, ali odbrambenu politiku vraća pod svoj suverenitet.

1967.

Oktobar **16.** Sedište NATO saveza premešteno je iz Pariza u Brisel.

1968.

Avgust

21. Plašeći se liberalnih reformi koje je sprovodilo novo rukovodstvo Čehoslovačke pod rukovodstvom Aleksandra Dubčeka, Sovjetski Savez je, uz podršku većine članova Varšavskog pakta, izvršio invaziju na ovu zemlju. Time je okončano „Praško proleće“ i započet dug period političke i ekonomske stagnacije, koji će biti okončan „Plišanom“ revolucijom. Invazijom je uspostavljena tzv. „Brežnjevljeva doktrina“, odnosno uspostavljeno je pravo Varšavskog pakta da vojno interveniše onda kada je ugrožen komunistički poredak u nekoj od njenih članica.

1969.

Decembar

2. Održan je Evropski samit u Hagu. Nakon što se Šarl de Gol povukao sa vlasti, stvaraju se mogućnosti za jačanje integrativnih procesa u Evropi. Na ovom samitu odlučeno je da se otvori mogućnost proširenja EZ, kao i da ponovo otpočne proces pregovora o bližoj koordinisanoj saradnji u sferi visoke politike, koja bi eventualno rezultovala stvaranjem političke unije.

1970.

Mart

6. Šefovi država i vlada evropske šestorice imenovali su Komitet, koji će predvoditi belgijski diplomata Etijen Davinjon. On je trebalo da izradi predlog nove političke saradnje na evropskom nivou. Rezultat komisije, kasnije poznat kao Davinjonov izveštaj, stvorio je osnovu za Evropsku političku saradnju, odnosno za usklađivanje visokih politika posredstvom novih struktura, koje su odvojene od institucija stvorenih Pariskim i Rimskim sporazumima.

Oktobar

27. Na sastanku ministara spoljnih poslova država članica EZ usvojen je Davinjonov izveštaj.

1972.

Septembar

5. Na Olimpijskim igrama održanim u Minhenu palestinska teroristička organizacija „Crni septembar“ držala je kao taoce devetoro pripadnika izraelskog olimpijskog tima, a dvojcu ubila. Ovaj događaj uticao je na to da države članice EZ otpočnu saradnju u sferi unutrašnje bezbednosti.

Oktobar

19–21. Na Evropskom samitu održanom u Parizu šefovi država i vlada evropske šestorice započeli su proces koji je zvanično imenovan kao Evropska politička saradnja – koordinacija u sferi visokih politika među državama članicama. Time su želeli da stvore EZ koja bi na međunarodnoj sceni delovala kao koherentan politički entitet.

Novembar

… Sovjetski Savez inicirao je otpočinjanje razgovora o unapređenju ekonomske i bezbednosne situacije u celoj Evropi, odnosno o smanjivanju tenzija između dva bloka na liniji podele u Istočnoj Evropi. Ovi razgovori predstavljali su osnovu za sazivanje Konferencije za bezbednost i saradnju u Evropi.

1973.

Januar 1. Došlo je do prvog proširenja EZ na Veliku Britaniju, Irsku i Dansku.

Jul 3. U Helsinkiju, glavnom gradu Finske, formirana je Konferencija za bezbednost i saradnju u Evropi, na kojoj su prisustvovali predstavnici 35 država.

1975.

Jul-avgust ... U Helsinkiju je usvojen Helsinški završni akt, koji predstavlja rezultat rada Konferencije za bezbednost i saradnju u Evropi. Potpisalo ga je 35 država. Ovaj dokument postavio je novu osnovu za odnose u Evropi, pošto su njime priznati određeni principi u međusobnim odnosima (poštovanje suvereniteta država, teritorijalnog integriteta, ljudskih prava, prava samoopredeljenja itd.). Pravi značaj ovog dokumenta iskazan je na kraju Hladnog rata kada su ovi principi predstavljali smernice za prilagođavanje novonastaloj međunarodnoj situaciji. Takođe, ovaj akt bio je osnova za uspostavljanje Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju – OEBS.

Decembar ... Na sastanku ministara spoljnih poslova EZ održanom u Rimu predloženo je formiranje specijalne grupe, koja bi unutar teritorije država članica koordinirala borbu protiv terorizma (Trevi grupa). Kasnije je delatnost ove grupe proširena i na borbu protiv međunarodnog kriminala.

29. U izveštaju rada komisije koja je formirana da sačini predlog reformi EZ, a kojom je predsedavao belgijski premijer Leo Tindemans, predloženo je da se ubuduće održavaju stalne konsultacije članica EZ u sektoru bezbednosti. Time se postavlja pitanje reaktiviranja uloge Zapadnoevropske unije, koja je od 1954. godine samo formalno postojala.

1981.

Januar 1. Grčka je primljena u članstvo EZ.

Novembar 12. Ministar spoljnih poslova Nemačke Hans Ditrh Genšer i ministar spoljnih poslova Italije Emilio Kolombo podneli su predlog reafirmacije evrointegracija u dokumentu pod nazivom „Evropski akt“. Oni su, između ostalog, predložili da se Evropska politička saradnja proširi i na pitanja bezbednosti i odbrane.

1982.

Maj 30. Španija postaje članica NATO saveza (tek 1998. godine postaje deo integrisanih vojnih struktura NATO).

1984.

Jul 13. SR Nemačka i Francuska potpisale su Sarbrikenški sporazum, kojim je započeto ukidanje prekograničnih kontrola kako bi bili primenjeni principi slobodnog kretanja državljana ove dve države. Sporazum prethodi Šengenskom sporazumu.

Oktobar **24.** Na sastanku ministara odbrane i inostranih poslova država članica EZ održanom u Rimu doneta je Rimska deklaracija. Ona poziva na reaktivaciju Zapadnoevropske unije kao faktora koji je trebalo da doprinese boljoj bezbednosti u Evropi. Osim toga, u deklaraciji je bilo predviđeno i jasno definisanje evropskog odbrambenog identiteta, kao i usklađivanje odbrambenih politika država članica.

1985.

Mart **11.** Mihail Gorbačov postaje generalni sekretar Komunističke partije Sovjetskog Saveza. Započinje reformski proces, koji je trebalo da dovede do velikih promena kako u unutrašnjoj, tako i u spoljnoj politici. Kao novi princip u međunarodnim odnosima, a posebno u odnosima Sovjetskog Saveza i njegovih saveznika u Varšavskom paktu, on promoviše Glasnost, odnosno otvorenost. Gorbačov ukida Brežnjevlevu doktrinu, te započinje proces vraćanja suvereniteta istočnoevropskim državama. Ovo dovodi do nekontrolisanog talasa demokratizacije u Istočnoj Evropi, koji će se završiti padom komunizma u ovim državama i konačnim raspadom Sovjetskog Saveza.

Jun **14.** Belgija, Francuska, Nemačka, Luksemburg i Holandija potpisale su Šengenski sporazum. Sporazum podrazumeva postepeno uklanjanje kontrole na zajedničkim granicama i uspostavljanje slobodnog kretanja svih lica, državljana država potpisnica Sporazuma, drugih država članica ili trećih država.

1986.

Januar **1.** Španija i Portugal primljeni su u članstvo EZ.

Februar **17–28.** Potpisan je Jedinstveni evropski akt (prva reforma EZ), čime su ovlašćenja zajednice zvanično proširena na usaglašavanje politika u spoljnopoličkoj i bezbednosnoj sferi.

1987.

Oktobar **27.** Savet Zapadnoevropske unije usvojio je „Platformu o Evropskim bezbednosnim interesima“. U platformi je iskazana volja da bude osnažen „evropski stub Severnoatlantske alijanse“, kao i spremnost na angažovanje van teritorije EZ.

1989.

Novembar **9.** Pao je Berlinski zid. Hiljade ljudi sa obe strane zida, koji se nalazio na teritoriji Berlina i odvajao dve nemačke države, uspele su da probiju ovu prepreku i da time označe početak kraja komunizma u Istočnoj Evropi.

1990.

Mart **27.** Španija i Portugal pristupile su Zapadnoevropskoj uniji.

Jun **19.** Države Beneluksa, Francuska i SR Nemačka potpisale su Konvenciju o

implementaciji Šengenskog sporazuma (tzv. Dablinska konvencija), čime je efektivno započeo proces ukidanja međugraničnih kontrola između država članica EZ. Šengenski sporazum je kasnije postao deo komunitarnog prava, pošto je unesen u tekst Amsterdamskog ugovora.

Oktobar **3.** Nakon ujedinjenja Nemačke, u sastav NATO saveza ulazi i istočni deo Nemačke, poznatiji kao Demokratska Republika Nemačka.

1991.

Jun **25.** Hrvatska i Slovenija proglašavaju nezavisnost. Otpočinje rat u bivšoj Jugoslaviji, čime je državama članicama EZ postavljen novi bezbednosni izazov. Evropska zajednica inicira održavanje dve mirovne konferencije (jul 1991 – avgust 1992. godine u Hagu, jul 1992 – decembar 1995. godine u Ženevi), na kojima je trebalo da bude postignut sporazum o prekidu rata na teritoriji bivše Jugoslavije. Međutim, ti napori pokazali su se kao nedelotvorni. Reakcija EZ na ove događaje pokazala je da ona nije dovoljno moćna da bi bila značajan politički entitet, čak ni u sopstvenom „dvorištu“.

Novembar **8.** Na NATO samitu održanom u Rimu predstavnici država članica Alijanse usvojili su Deklaraciju o miru i saradnji, kojom je redefinisano koncept Alijanse postavljen Vašingtonskim sporazumom. U četvrtom delu deklaracije definisana je potreba razvoja Evropskog odbrambenog identiteta, odnosno evropskog stuba NATO.

Decembar **20.** Uspostavljen je Savet za severnoatlantsku saradnju (eng. North Atlantic Cooperation Council, NACC). Savet je na prvom sastanku okupio tadašnjih 16 članica NATO, 5 država centralne i istočne Evrope (Bugarska, Čehoslovačka, Mađarska, Poljska i Rumunija) i 3 novonastale baltičke države (Estonija, Letonija i Litvanija). Od marta 1992. godine, Savetu su pristupile još 11 država bivšeg SSSR i Albanija. Savet je funkcionisao kao politički forum za konsultacije i saradnju u oblasti bezbednosti svih zastupljenih država, čime je uspeo da premosti hladnoratovsku podelu „istok-zapad“ i da reši mnoge sukobe proistekle iz vremena Hladnog rata.

1992.

Januar **15.** Zemlje EZ formalno su priznale nezavisnost Slovenije i Hrvatske, dok je Nemačka to učinila dvadeset dana pre ostalih članica, tačnije 24. decembra 1991. godine.

Februar **5.** Potpisan je Ugovor u Mastrohtu, kojim je konačno sprovedena nadogradnja evropskih zajednica stvorenih pariskim i rimskim sporazumima. One su proširene na sektore spoljne politike i bezbednosti, čime je stvoren novi politički entitet – Evropska unija. Ova nova tvorevina počiva na tri stuba, od kojih je samo prvi, sačinjen od tri evropske zajednice, nadnacionalan. Ostala dva stuba, Zajednička spoljna i bezbednosna politika i Pravosuđe i unutrašnja politika, počivaju na međuvladinim dogovorima. Odnosno, politika ova dva

stuba sprovodi se na osnovu konsenzusa država članica. Sporazum je stupio na snagu 1. decembra 1993. godine zbog otežanog procesa ratifikacije (u Danskoj su birači na prvom referendumu odbili sporazum). Time je porastao značaj Zapadnoevropske unije u okviru sprovođenja Zajedničke spoljne i bezbednosne politike.

Mart

5. Bosna i Hercegovina je, nakon referendumu održanog 29. februara i nakon 1. marta, koji je bio početak rata na teritoriji ove bivše jugoslovenske republike, proglasila nezavisnost.

Jun

12. U dvorcu kraj Bona doneta je Petersburška deklaracija Zapadnoevropske unije (ZEU), kojom su određeni mesto i uloga ZEU u evropskom sistemu bezbednosti, jačanje operativne uloge ZEU, kao i odnos ZEU i ostalih evropskih država. Takođe, postavljeni su sledeći zadaci: humanitarni zadaci i zadaci spašavanja, zadaci očuvanja mira, kao i borbeni zadaci u upravljanju krizama, u koje su uključeni i zadaci uspostavljanja mira.

1993.

Jun

21–22. Na Evropskom samitu u Kopenhagenu usvojena je Deklaracija o kriterijumima za nove kandidate koji žele da se učlane u EU, poznatiji kao Kopenhaški kriterijumi. Kriterijumi iz Kopenhagena određuju političke, ekonomske i pravne uslove koje treba da ispune sve države koje žele da postanu članice EU.

1994.

Januar

10–11. Održan je samit NATO u Briselu. Na ovom zasedanju formalno je uspostavljen program „Partnerstvo za mir“ objavljivanjem Okvirnog dokumenta ovog programa i upućivanjem poziva potencijalnim partnerima, pre svega zemljama članicama Konferencije za evropsku bezbednost i saradnju. Takođe, na samitu je odlučeno da se usvajanjem koncepta Zajedničke združene operativne grupe (Common Joint Task Force – CJFT) podrži Evropski bezbednosni i odbrambeni identitet. Time su resursi NATO saveza stavljeni na raspolaganje EU prilikom ostvarivanja Zajedničke spoljne i bezbednosne politike.

1995.

Januar

1. Austrija, Finska i Švedska postale su članice EU. Ove zemlje su prethodno bile članice Evropske zone slobodne trgovine (European Free Trade Association, EFTA). Pošto su EU i EFTA 1992. godine zaključile Sporazum o jedinstvenom ekonomskom prostoru, na osnovu kojeg su njihove članice bile obavezne da usklađuju svoje ekonomske, pravne i političke sisteme, ove tri države nisu imale problema sa prilagođavanjem EU, niti je Unija imala problema da ih uključi.

Jul

26. Na osnovu akta Saveta EU o donošenju Konvencije EUROPOL osnovana je Evropska policijska kancelarija (EUROPOL), čije je sedište u Hagu. Evropska policijska kancelarija je nastala kao rezultat pojačane policijske saradnje država

članica koja je trebalo da doprinese poboljšanju koordinacije u borbi protiv terorizma i trgovine ilegalnim drogama, kao i protiv ostalih formi međunarodnog kriminala.

Decembar

14. Predsednici Srbije, Bosne i Hercegovine i Hrvatske potpisali su Mirovni sporazum u Parizu (poznat kao Dejtonski sporazum), čime je okončan rat u Bosni.

1996.

Jun

3. Održan je sastanak ministara spoljnih poslova zemalja članica NATO. Na sastanku je odlučeno da se Evropski bezbednosni i odbrambeni identitet razvija u okviru NATO. Time je NATO ostao glavni faktor kolektivne bezbednosti u Evropi.

1997.

Jun

16–17. Šefovi država i vlada potpisali su Ugovor iz Amsterdama. U Ugovor su uključeni Petersberški zadaci. Ugovorom je oformljena pozicija Visokog predstavnika za Zajedničku spoljnu i bezbednosnu politiku (ZSBP), koji je istovremeno i Generalni sekretar EU.

1998.

Decembar

3–4. Na sastanku premijera Velike Britanije i predsednika Francuske održanom u St. Malou raspravljano je o ubrzanom stvaranju evropskih odbrambenih snaga. Ovaj sastanak imao je više simbolično značenje, jer je nakon nekoliko godina zastoja u razvoju Zajedničke spoljne i bezbednosne politike (ZSBP) ubrzano otpočet rad na njenom daljem razvoju.

1999.

Mart

12. Češka, Mađarska i Poljska postale su članice NATO. One su prve države pripadnice bivšeg Varšavskog pakta koje su posle Hladnog rata primljene u članstvo ove organizacije.

24. NATO savez otpočeo je vojnu operaciju protiv Savezne Republike Jugoslavije (SRJ), koja je okončana nakon potpisivanja Vojnotehničkog sporazuma između NATO i SRJ, u Kumanovu 9. juna 1999. godine, i nakon donošenja Rezolucije Saveta bezbednosti UN 1244, 10. juna 1999. godine.

April

23–25. Na samitu NATO održanom u Vašingtonu usvojen je Novi strateški koncept Alijanse, u kom se razmatra dalji razvoj Evropskog bezbednosnog i odbrambenog identiteta. Takođe, lansiran je i Akcioni plan za članstvo (Membership Action Plan – MAP)

Maj

… Evropska unija pokrenula je Proces stabilizacije i pridruživanja (PSP), koji je predstavljao novi politički okvir saradnje sa državama Zapadnog Balkana.

Jun

10. Na sastanku Evropskog saveta u Kelnu doneta je odluka o raspuštanju

Zapadnoevropske unije (WEU), čije će funkcije preuzeti EU. Na ovom sastanku usvojen je i zvanični termin Evropska bezbednosna i odbrambena politika (ESDP). Samit u Kelnu predstavljao je preokret u razvoju ZSBP, jer su se sve članice složile sa tim da je neophodno da EU razvije sopstvene vojne i odbrambene kapacitete. Takođe, na inicijativu predstavnika EU doneta je odluka o osnivanju Pakta za stabilnost Jugoistočne Evrope.

Oktobar

15–16. Evropski savet održao je specijalno zasedanje u Tampereu (Finska), na kome je formulisan prvi program saradnje u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova država članica. U tzv. Tampere programu definisani su prioriteti i smernice za izgradnju Prostora slobode, bezbednosti i pravde.

Decembar

10–11. Odluka o daljem jačanju vojnih kapaciteta doneta je iste godine na samitu u Helsinkiju. Tada je odlučeno da se na osnovu Helsinškog vodećeg cilja (Headline Goal Task Force) do 2003. godine formiraju Evropske snage za brzu intervenciju (ERRF), koje bi trebalo da broje oko 60.000 vojnika sposobnih za izvršavanje svih zadataka predviđenih Petersberškom deklaracijom. Na samitu su, takođe, bile stvorene nove institucionalne strukture – Politički i bezbednosni komitet, Vojni komitet i Vojno osoblje. Evropska unija je prema odlukama donetim u Helsinkiju mogla da vodi misije uz pomoć NATO kapaciteta ili bez njih.

2000.

Mart

25–26. Na sastanku šefova država i vlada održanom u Briselu usvojena je Agenda 2000. Agenda 2000 predstavlja akcioni program Evropske komisije (EK) koji je donet radi jačanja politika Evropske unije (EU) i stvaranja novog finansijskog okvira za period od 2000. do 2006. godine, u svetlu predstojećeg proširenja EU. Dokument predstavlja odgovor na izazove sa kojima se EU suočavala u tom trenutku: kako ojačati i reformisati politike EU da bi nakon proširenja bio obezbeđen održivi ekonomski razvoj i bolji životni standard svih građana EU; kako voditi pregovore sa državama kandidatima i pripremiti ih za učlanjenje i kako finansirati proširenje.

Jun

19. Na samitu održanom u Santa Maria da Feiri 2000. godine postignut je dogovor o jačanju civilne komponente upravljanja krizama i stvaranju kataloga vojnih snaga – liste sredstava sa kojima su države članice voljne da učestvuju u operacionalizaciji Helsinškog vodećeg cilja. Na ovom samitu je, takođe, prvi put balkanskim državama priznata evropska perspektiva.

Avgust

13. Predstavnici vlade Republike Makedonije i predstavnici etničkih Albanaca potpisali su Ohridski sporazum, čime je okončan sukob između Nacionalne (albanske) oslobodilačke armije i makedonske armije do kog je došlo početkom iste godine.

Septembar

11. Izvršen je teroristički napad na SAD.

12. Prvi i jedini put, Alijansa je, kao odgovor na terorističke napade u SAD izvedene prethodnog dana, aktivirala član 5 Severnoatlantske povelje.

Decembar **7–11.** Evropski savet usvojio je Ugovor iz Nice. Sveobuhvatne promene institucionalne regulative (odmeravanje glasova, većinsko odlučivanje) trebalo je da pripreme teren za stvaranje EU koju će činiti 27 država članica. Donesena je i odluka o tome da se tokom 2004. godine pristupi još jednoj reformi ugovora. Takođe, reformskim Ugovorom iz Nice donetim 2000. godine, omogućeno je institucionalno stvaranje ESDP, koje je iziskivalo redefinisanje odnosa EU–NATO.

2002.

Maj **28.** Tokom samita NATO–Rusija održanog u Rimu došlo je do stvaranja Saveta NATO–Rusija (eng. NATO–Russia Council, NRC). Najvažnija osobenost Saveta NATO–Rusija je u tome da se međusobna saradnja zasniva na principu jednakosti i konsenzusa svih dvadeset sedam država članica Saveta. U okviru Saveta NATO–Rusija naročito je intenzivirana saradnja u: borbi protiv terorizma, upravljanju krizama, sprečavanju širenja oružja za masovno uništenje, kontroli naoružanja, protivraketnoj zaštiti zone operacije, logistici, reformi sistema odbrane, civilnoj zaštiti i naučnoj saradnji. Evropska unija i njene države članice ratifikovale su Protokol iz Kjotoa.

Jul **23.** Nakon pedeset godina, Evropska zajednica za uglj i čelik prestala je da postoji, pošto je istekao rok trajanja Pariskog ugovora. Funkcije zajednice prebačene su Evropskoj ekonomskoj zajednici.

Novembar **21–22.** Na NATO samitu održanom u Pragu, novembra 2002. godine, šefovi država i vlada opredelili su se za to da transformišu NATO, pre svega, primanjem novih članica, uvođenjem novih ovlašćenja i uspostavljanjem nove organizacije i novih partnerskih odnosa. Tom prilikom, odlučeno je da se formiraju NATO snage za reagovanje (eng. NATO Response Force, NRF), preoblikuje vojna komandna struktura NATO, unaprede sposobnosti mehanizmom Praške obaveze o sposobnostima (eng. Prague Capabilities Commitment, PCC) i posebno pojačaju sposobnosti suprotstavljanja atomskom, biološkom i hemijskom napadu, kao i napadu informatičkim sredstvima, ali i da se razmotri pretnja raketnim naoružanjem državama članicama Alijanse. Osim toga, Alijansa je potvrdila da se opredelila za jačanje saradnje NATO i EU kako bi se razvilo međusobno strateško partnerstvo, kao i za proširivanje obima aktivnosti u okviru Saveta evroatlantskog partnerstva, odnosno u okviru programa Partnerstvo za mir. Takođe, NATO je pokazao rešenost da značajno ojača političku i praktičnu dimenziju Mediteranskog dijaloga.

Decembar **16.** Postignut je dogovor između EU i NATO na osnovu kog su Evropskoj uniji u upravljanju krizama na raspolaganje stavljeni materijalni i ljudski resursi NATO (Berlin plus aranžman).

2003.

Januar

1. Odlukom Saveta EU pokrenuta je vojna misija pod nazivom EUFOR Althea u Bosni i Hercegovini. Dugoročni ciljevi misije su uspostavljanje stabilne, održive i multietničke Bosne i Hercegovine, što će biti ostvareno unapređenjem regionalne saradnje i evropskih integracija. Istog dana pokrenuta je i policijska misija pod nazivom EUPM. Obe misije su još uvek u toku.

Februar

1. Ugovor iz Nice stupio je na snagu, a njegov glavni cilj jeste rešavanje pitanja institucionalnog prilagođavanja EU novom proširenju. Ovim ugovorom formiran je EUROJUST, telo za borbu protiv prekograničnog i organizovanog kriminala.

Mart

20. Počela je vojna intervencija na Irak koju su u okviru NATO predvodile SAD i Ujedinjeno Kraljevstvo. Ova intervencija, preduzeta bez izričite saglasnosti Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, prouzrokovala je otvorena neslaganja i opštu krizu poverenja kako unutar EU, tako i u okviru NATO.

31. Evropska unija je lansirala prvu vojnu misiju u Makedoniji. Osnovni zadaci ove misije bili su podrška u primeni Ohridskog sporazuma i pružanje doprinosa uspostavljanju bezbednog okruženja. Misija je izvođena u skladu sa Berlin plus aranžmanima i trajala je od marta do decembra 2003. godine.

Jun

12. Evropska unija je pokrenula prvu vojnu misiju izvan evropske teritorije, tačnije u Demokratskoj Republici Kongo. Misija pod nazivom ARTEMIS trajala je do 1. septembra 2003. godine i odvijala se u okviru Rezolucije Saveta bezbednosti UN 1484. Mandat predviđen Rezolucijom SB UN 1484 uključuje brz razmeštaj misije u oblasti Ituri i gradu Bunija, Kongo, čime je trebalo da bude pružena podrška već prisutnoj Misiji UN (MONUC) i da bude osiguran prekid vatre dogovoren u Dar es Salamu, 16. maja 2003. godine.

20. Havijer Solana predstavio je Evropskom savetu na samitu u Solunu dokument pod nazivom „Bezbedna Evropa u boljem svetu“. U njemu su identifikovani novi globalni izazovi i ključne bezbednosne pretnje EU. Dokument, koji je Evropski savet ratifikovao 12. decembra iste godine, postaje osnova Evropske strategije bezbednosti. U njemu su razvijeni koncepti za prevazilaženje problema nastalih zbog invazije na Irak i naglašena je potreba da Evropa kao faktor u međunarodnim odnosima bude više prisutna. Takođe, poziva se na izgradnju efektivnog multilateralizma u svetu. Na ovom samitu je državama zapadnog Balkana definitivno potvrđena evropska perspektiva.

Decembar

12. Evropski savet je usvojio Evropsku strategiju bezbednosti. Njom su identifikovane pretnje po evropsku bezbednost: terorizam, proliferacija oružja za masovno uništenje, regionalni sukobi, propale države i organizovani kriminal.

15. Na osnovu odluke Saveta EU pokrenuta je policijska misija u Makedoniji

pod nazivom EUPOL Proxima. Glavni ciljevi misije su uspostavljanje reda i zakona, uključujući u to i borbu protiv organizovanog kriminala, reforma MUP Makedonije i pružanje pomoći u uspostavljanju službe granične policije, kao deo šireg napora EU radi uspostavljanja efikasnog upravljanja i nadzora međudržavnih granica. Takođe, misija treba da pomogne uspostavljanju veće saradnja sa susednim državama u oblasti policijskih poslova. Policijske misija imala je mandat do 15. decembra 2004. godine.

2004.

Mart **29.** Bugarska, Estonija, Letonija Litvanija, Rumunija, Slovačka i Slovenija postale su nove članice NATO.

Maj **1.** Evropska unija primila je u svoje članstvo deset zemalja centralne i istočne Evrope. Ovo proširenje, poznatije kao peto ili Istočno proširenje, predstavlja najveće proširenje u istoriji EU.

Jun **28–29.** Na NATO samitu održanom u Istanbulu naglašen je značaj nastavka procesa transformacije Alijanse i date su nove smernice za njegovo poboljšanje. Odlučeno je da se nastavi transformacija vojnih kapaciteta kako bi se što primerenije moglo odgovoriti na širok raspon misija Alijanse. Šefovi država i vlada država članica NATO, pozvali su tom prilikom mediteranske partnere da uspostave aktivnije partnerstvo sa NATO i odlučili da ponude saradnju državama iz šireg regiona Bliskog istoka.

Jul **15.** Evropska unija otpočela je misiju EUJUST THEMIS na poziv samih vlasti ove države. Misija je trebalo da uspostavi vladavinu prava u Republici Gruziji, a njen mandat istekao je 15. jula 2005. godine.

Oktobar **26.** Formirana je Evropska agencija za upravljanje operativnom saradnjom na spoljnim granicama država članica Evropske unije (FRONTEX). Ova agencija predstavlja specijalno nezavisno telo Evropske unije, koje koordinira operativnu saradnju na nivou EU kako bi se ojačala bezbednost na spoljnim granicama.

Novembar **4–5.** Evropski savet je održao sastanak u Hagu, na kome je donet novi petogodišnji tzv. Haški program saradnje u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova. Ovaj program nasledio je Tampere program i oslanjao se na, tada aktuelan, Ugovor o ustavu EU. Njegovi ciljevi slični su ciljevima prethodnog ugovora: pružanje smernica u saradnji država članica EU u oblastima koje se odnose na: slobodno kretanje ljudi, izdavanje viza, zaštitu spoljnih granica EU, Šengensko područje, imigracije, pružanje azila, pravosudnu saradnju u oblasti građanskih i krivičnih stvari, borbu protiv trgovine ilegalnim drogama, građanstvo EU, zaštitu podataka, poštovanje ljudskih prava, rasizam i ksenofobiju, prevenciju kriminala, borbu protiv organizovanog kriminala, uspostavljanje spoljnih odnosa, kao i na proširenje u oblasti pravosudnih i unutrašnjih poslova.

22. Na sastanku održanom u Briselu 2004. godine Evropski savet usvojio je Vodeći cilj 2010 (Headline Goal 2010). On predstavlja dopunu Helsinškom vodećem cilju, za koji se ispostavilo da je preambiciozan. Ovim dokumentom predviđeno je formiranje jedinica koje bi brojale 1.500 vojnika i koje bi mogle da se u roku od 5 do 10 dana rasporede bilo gde u svetu. Novinu predstavlja i to što bi, pored misija predviđenih Petresberškim zadacima, ove trupe učestvovala i u novim vrstama misija, koje su predviđene Evropskom bezbednosnom strategijom (operacije razoružanja, pružanja podrške trećim zemljama u borbi protiv terorizma i sprovođenja reformi sektora bezbednosti).

Decembar

2. Počela je vojna misija EU u Bosni i Hercegovini pod nazivom EUFOR Althea. Misija deluje u okviru rezolucije Saveta bezbednosti UN 1575 i predstavlja najveću vojnu misiju koju je EU do sada pokrenula. Izvodi se u skladu sa Berlin plus aranžmanima, a misija ima zadatak da očuva okruženje u BiH i obezbedi poštovanje Dejtonskog ugovora, kao i da pruži podršku BiH u Procesu stabilizacije i pridruživanja i podršku reformi sistema odbrane.

2005.

Januar

1. Na poziv vlasti DR Konga poslata je policijska misija EU pod nazivom EUPOL Kinšasa. Misija treba da olakša nadzor i pruži savetodavnu i mentorsku pomoć u uspostavljanju i radu Integrisane policijske jedinice. Umesto 31. decembra 2005. godine, misija je okončana juna 2007. godine.

Jun

1. Na osnovu odluke Saveta EU započeta je Savetodavna i misija podrške reformi sektora bezbednosti u DR Kongu (EUSEC). Misija je trajala do 30. septembra 2009. godine.

Jul

1. Počela je integrisana misija uspostavljanja vladavine prava EU u Iraku (EUJUST LEX), koja treba da obuču državne službenike za obavljanje poslova u oblasti vođenja krivične istrage. Za prvobitni datum okončanja misije određen je 30. jun 2006. godine, ali je trajanje misije produženo do 30. juna 2010. godine.

... Pokrenuta je misija pod nazivom EU AMIS Sudan koja predstavlja podršku EU misiji Afričke unije u Sudanu pružanjem materijalnih i ljudskih resursa (vazdušni transport, planiranje operacija, policijski poslovi). Misija je trajala do 31. decembra 2007. godine.

Septembar

15. Poslata je posmatračka misija EU AMIS u Ačeh (Indonezija), čiji je mandat bio do 15. decembra 2006. godine. Misija treba da nadzire implementaciju odredbi (o razoružanju, demobilizaciji, reintegraciji i o lokalnim izborima) mirovnog sporazuma, koji je potpisan između Vlade Indonezije i Pokreta za slobodni Ačeh.

Oktobar

26. Formirana je Evropska agencija za upravljanje operativnom saradnjom na spoljnim granicama država članica EU.

Novembar

25. Na poziv palestinskih i izraelskih vlasti upućena je misija pružanja tehničke pomoći na mestu prelaska Rafa, pod nazivom EU BAM Rafah. Misija treba da se usredsredi na ostvarivanje odredbi okvirnog sporazuma o uspostavljanju mesta prelaska, naročito onih odredbi koje se odnose na carinsku službu i pitanja bezbednosti. Misija je u zastoju od juna 2007. godine.

30. Pokrenuta je EU BAM misija podrške izgradnji graničnih kapaciteta Moldavije i Ukrajine, koja ima mandat do novembra 2009. godine.

Decembar

15. Na osnovu odluke Saveta EU u BJR Makedoniju poslat je Savetodavni tim Evropske unije u oblasti policijskih poslova (EUPAT). On je trebalo da pomogne razvoj i profesionalizaciju policijske službe u skladu sa standardima EU i programima OEBS. Misija je trajala do 14. juna 2006. godine.

2006.

Januar

1. Počela je policijska misija EU na palestinskim teritorijama, koja je trebalo da pruži savetodavnu i nadzornu pomoć palestinskoj policiji i krivičnom pravosuđu, kao i koordinaciju pomoći palestinskoj policiji koju su uputile prvenstveno zemlje članice EU. Misija je u toku.

Novembar

28–29. Samit NATO u Rigi (Letonija) dao je punu podršku nizu inicijativa za transformaciju odbrambenih sposobnosti, koje su preduslov obavljanja zahtevnih operacija u kojima je NATO angažovan. Naročita pažnja poklonjena je operaciji ISAF. Osim toga, Alijansa je istakla i značaj daljeg razvoja partnerstava na globalnom nivou. Srbija, Crna Gora i Bosna i Hercegovina su na ovom skupu pozvane da pristupe programu „Partnerstvo za mir” i Savetu evroatlantskog partnerstva.

2007.

Januar

1. Bugarska i Rumunija postale su članice EU.

Jun

15. Počela je policijska misija EU u Avganistanu (EUPOL Avganistan), koja će trajati do 15. juna 2010. godine. Misija treba da izgradi održivu i efikasnu policijsku službu.

Jul

1. Počela je policijska misija EU u DR Kongo pod nazivom EUPOL DR CONGO. Misija je delovala na osnovu odluke Saveta EU i imala je mandat do jula 2009. godine. Osnovni cilj misije je bio je sprovođenje reforme sektora bezbednosti.

Oktober

19. Na sastanku Evropskog saveta u Lisabonu, tokom predsedavanja Portugala, usvojen je Reformski ugovor, koji je kasnije nazvan Lisabonski ugovor.

2008.

Januar

28. Pokrenuta je vojna misija u Čadu pod nazivom EUFOR TCHAD/RCA, koja treba da zaštiti civilno stanovništvo i da pruži humanitarnu pomoći, posebno

izbeglim i raseljenim licima. Nadležnost nad misijom predata je UN u okviru operacije MINURCAT, 15. marta 2009. godine.

Februar

16. Pod komandom EU, a u skladu sa Rezolucijom 1244 SB UN, pokrenuta je misija uspostavljanja vladavine prava na Kosovu (EULEX Kosovo). Ova misija predstavlja najveću civilnu misiju uspostavljanja vladavine prava koja je ikada pokrenuta u okviru ESDP. Glavni cilj misije je izgradnja kapaciteta u domenu policijskih, pravosudnih i carinskih poslova, a posebno je usmerena na procesuiranje ratnih zločina i organizovanog kriminala. Misija je još uvek u toku.

27. Zvanično je pokrenut Savet za regionalnu saradnju, koji je nasledio Pakt za stabilnost Jugoistočne Evrope. Savet predstavlja novi okvir regionalne saradnje, a njegov rad usmeren je na šest oblasti: ekonomski i socijalni razvoj, energetika i infrastruktura, saradnja u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova, saradnja u oblasti bezbednosti, jačanje ljudskog potencijala i parlamentarna saradnja.

April

2–4. Održan je dvadeseti samit NATO u Bukureštu, Rumunija. Samit je prevashodno bio posvećen problemima vezanim za odvijanje misije ISAF. U tom smislu, samit se bavio načinom prevazilaženja nedostatka trupa u onim oblastima Avganistana u kojima se nalaze najsnažnija uporišta Talibana, kao i dugoročnim planom stabilizacije te države. Između ostalog, ovaj samit bio je značajan i za Zapadni Balkan, s obzirom na to da su Albanija i Hrvatska pozvane da se pridruže NATO, a da su Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori upućeni pozivi za Intenzivirani dijalog. Makedonija je jedina država koja, zbog dugogodišnjeg spora sa Grčkom oko imena, nije bila pozvana.

Jun

1. Na poziv vlasti Republike Gvineje Bisao započeta je misija podrške reformi sektora bezbednosti pod nazivom EUSSR. Misija ima mandat do novembra 2009. godine.

13. Irska, jedina država članica EU koja je Lisabonski ugovor morala da potvrdi neposrednim izjašnjavanjem građana, odbila je taj ugovor na referendumu.

Oktobar

1. Počela je civilna misija EU u Gruziji, pod nazivom EUMM Gruzija. Misija treba da nadzire povlačenje ruskih trupa i povratak interno raseljenih lica i izbeglica. Posebna pažnja posvećena je poštovanju sporazuma o okončanju neprijateljstava.

Decembar

8. U skladu sa Rezolucijama SB UN 1814, 1816, 1838, 1846 i na osnovu odluka Saveta EU pokrenuta je pomorska operacija EU radi suzbijanja napada pirata na komercijalne brodove (EU NAVFOR Somalija). Trajanje ove operacije produženo je do decembra 2010. godine. Operacija EU NAVFOR Somalija predstavlja prvu pomorsku misiju Evropske unije.

11. Tokom zasedanja Evropskog saveta u Briselu usvojen je Izveštaj Visokog predstavnika za zajedničku spoljnu i bezbednosnu politiku o implementaciji

Evropske strategije bezbednosti. Ovaj izveštaj, pod nazivom „Pružanje bezbednosti u svetu koji se menja“, ne treba da zameni Evropsku strategiju bezbednosti, koja i dalje ostaje validna. On predstavlja procenu postignutih rezultata i istražuje šta još treba učiniti u sferi spoljne politike i bezbednosti.

2009.

1. Albanija i Hrvatska postale su članice NATO.

April **5.** Održan je samit EU i SAD u Pragu, na kome su učestvovali najviši predstavnici svih 27 država članica EU, kao i američki predsednik Barak Obama. Na samitu su razmatrane odluke donete na prethodnim sastancima G20 i samitima NATO.

Oktobar **2.** Na referendumu u Irskoj usvojen je Ugovor iz Lisabona, čime je nastavljen proces reforme EU.

Decembar **1.** Ugovor iz Lisabona stupio je na snagu.